

Osakeyhtiön päättäminen kirjanpidon näkökulmasta

LAB-ammattikorkeakoulu

Tradenomi (AMK)

2024

Anni Mäenpää

Tiivistelmä

Tekijä(t) Anni Mäenpää	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK Sivumäärä 28 sivua, 1 liite	Valmistumisaika 2024
Työn nimi Osakeyhtiön päättäminen kirjanpidon näkökulmasta		
Tutkinto ja koulutusala Tradenomi (AMK), liiketalouden koulutus		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön aihe nousi esille keskusteluista ammatillisen toisen asteen opettajana ja yrittäjänä toimivan henkilön kanssa. Kirjanpitäjillä on tärkeää olla erilaisia näkemyksiä yritysmuodoista ja niiden toiminnasta. Yrityksen päättäminen voi joskus olla tarpeellista, jolloin kirjanpitäjän on hyvä tietää erilaisista päättämisvaihtoehdoista, jotta osaa neuvoa yrittäjää.</p> <p>Opinnäytetyön tarkoituksena on luoda apuja erityisesti kirjanpitäjille ja yrittäjille, joilla on edessä ensimmäinen osakeyhtiön päättäminen. Työssä on käyty läpi eri vaihtoehtoja, jolloin voi olla helpompi valita kyseiseen tilanteeseen sopivin tapa. Aiheesta on saatavilla tietoa, mutta se on hajanaista ja yhteensovittaminen on hankalaa.</p> <p>Opinnäytetyön tutkimus toteutettiin haastattelemalla tilintarkastajaa, kirjanpitäjää ja kahta yrittäjää. Heillä kaikilla oli omia kokemuksia osakeyhtiön päättämisestä. Haastattelukysymykset toimitettiin haastateltaville etukäteen sähköpostitse, mutta keskustelu eteni hyvin vapaana. Tilintarkastajalta haettiin tietoa, miten eri vaihtoehdot osakeyhtiön päättämisessä käytännössä etenee ja mitä pitäisi ottaa huomioon. Kirjanpitäjän haastattelussa keskityttiin kirjanpitäjän osaamiseen ja rooliin erityisesti selvitystilamenettelyssä. Yrittäjiltä haluttiin omakohtaista kokemusta ja tietoa, miksi kyseinen päättämismuoto oli valittu.</p>		
Asiasanat osakeyhtiö, selvitystilamenettely, konkurssi, sulautuminen, jakautuminen		

Abstract

Author(s) Anni Mäenpää	Type of Publication Thesis, UAS	Published 2024
	Number of Pages 28 pages, 1 attachment	
Title of Publication Closure of a limited company from an accounting perspective		
Degree, Field of Study Bachelor of Business Administration (UAS)		
Abstract <p>The topic of the thesis arose from discussions with a vocational secondary school teacher and an entrepreneur. It is important for accountants to have different views on business forms and how they operate. It may sometimes be necessary to close a business, in which case an accountant should be aware of the different closure options in order to be able to advise the entrepreneur.</p> <p>The purpose of the thesis is to create a tool especially for accountants and entrepreneurs who are facing the first closure of a limited company. The thesis has gone through the different options available, making it easier to choose the most appropriate one for the situation. Information on the subject is available, but it is fragmented and difficult to reconcile.</p> <p>The thesis research was carried out by interviewing an auditor, an accountant and two entrepreneurs. They all had their own experiences of closing a limited company. The interview questions were sent to the interviewees in advance by e-mail, but the discussion was very free-flowing. Information was sought from the auditor on the practicalities of the different options for dissolving a limited company and what should be taken into account. The interview with the accountant focused on the skills and role of the accountant, particularly in the liquidation process. Entrepreneurs were asked to provide first-hand experience and information as to why this form of liquidation had been chosen.</p>		
Keywords limited liability company, liquidation, bankruptcy, merger, division		

Alkusanat

Haluaisin kiittää tämän opinnäytetyön idean antanutta liiketoiminnan opettajaa ja sivutoimista yrittäjää Tiina Mätäsjärveä, joka on antanut myös vinkkejä ja materiaalia työn tueksi. Haluaisin kiittää asiantuntijoita, jotka antoivat haastattelun tämän työn tutkimusta varten sekä perhettäni ja ystäviäni, joiden avulla sain osan haastatteluista toteutumaan.

LAB-ammattikorkeakoululta haluaisin kiittää opinnäytetyöohjaajaani Mia Ekmania rakentavasta palautteesta, joka auttoi minua työssä eteenpäin.

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Opinnäytetyön toteutus.....	2
2.1	Tavoite	2
2.2	Tutkimuskysymykset ja rajaukset	2
2.3	Rakenne.....	3
3	Osakeyhtiö.....	5
3.1	Osakeyhtiön määritelmä ja osakeyhtiölaki	5
3.2	Osakeyhtiön perustaminen	6
4	Osakeyhtiön päättäminen	7
4.1	Selvitystilamenettely	7
4.2	Konkurssi	8
4.3	Sulautuminen	9
4.3.1	Absorptiosulautuminen	10
4.3.2	Tytäryhtiösulautuminen.....	11
4.3.3	Kolmikantasulautuminen.....	12
4.3.4	Kombinaatiosulautuminen	12
4.4	Jakautuminen	13
5	Tutkimuksen toteuttaminen	15
5.1	Tutkimusote ja aineistonkeruu	15
5.2	Haastatteluiden toteutus.....	15
5.3	Aineistojen analysointi	16
6	Tutkimustulokset.....	17
6.1	Kirjanpitäjän näkemykset.....	17
6.2	Tilintarkastajan näkemykset	19
6.3	Yrittäjien näkemykset	21
7	Yhteenveto ja pohdinta	25
7.1	Työn tavoite ja tulokset.....	25
7.2	Työn luotettavuus	25
7.3	Pohdinta	26
8	Johtopäätökset	28
	Lähteet	29

1 Johdanto

Kirjanpitäjien työ on viime vuosien aikana muuttunut valtavasti, kun digitalisaatio ja tekoäly on ajautunut kirjanpidon työhön. Automatisaatio mahdollistaa tehokkaamman ja nopeamman työn, jolloin kirjanpitäjillä on mahdollisuus työskennellä useamman asiakkaan kanssa. Tämä mahdollistaa syvällisemmän perehtymisen asiakkaan mahdollisiin ongelmiin, jotka voi vaatia erityistä osaamista ja tietoa kirjanpitäjältä. Uuden oppimista sekä tiedon hakua on paljon, kun vaaditaan tietoa monesta eri asiasta. Yksi näistä asioista on osakeyhtiön päättäminen.

Osakeyhtiön päättämisestä tietoa löytyy vaihtelevasti. Eri yritysmuotojen perustamisesta tietoa löytyy paljon ja se on helposti löydettävissä, mutta lopettamisesta tietoa on vaikeampaa löytää. Tiedon vähyys esimerkiksi osakeyhtiön lopettamisesta ei tue yrittäjyyden helpottamista. Yrittäjät sekä kirjanpitäjät ovat kuulopuheiden varassa ja osakeyhtiön lopettamisen onkin kerrottu olevan hankalaa ja pitkäaikainen projekti, mikä ei houkuttele sen tekemiseen.

Osakeyhtiön päättämisestä on kirjoitettu ammattikirjallisuudessa sekä verkkojulkaisuissa. Osakeyhtiölaista, Verohallinnon sivuilta sekä kaupparekisterin sivuilta löytyy päättäminen ja sen vaihtoehdot vaiheittain kuvattuna. Kirjanpidon näkökulmasta tietoa on kuitenkin hyvin vähän. Sitä on ripoteltu pieniin osiin ammattikirjallisuudessa, mutta selkeää ja kattavaa tietoa samasta paikasta ei ole saatavilla. Aikaa menee pelkän tiedon etsimiseen. Ajan voisi käyttää hyödyksi esimerkiksi muiden asiakkaiden tarpeiden kanssa, jos ohjeita löytyisi helposti yhdestä paikasta.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on luoda apuja kirjanpitäjille sekä yrittäjille osakeyhtiön päättämisestä ja sen seurauksista. Käydään läpi osakeyhtiön päättämisen vaiheet ja perehdytään kirjanpitäjän työnkuvaan lopettamisprosessissa ja lopettamisen kirjanpidollisiin vaikutuksiin. Työssä käytetään apuna asiantuntijoiden haastatteluita. Asiantuntijoina toimivat kirjanpitäjä ja tilintarkastaja, jotka ovat olleet tekemässä osakeyhtiön lopettamista sekä yrittäjiä, jotka ovat päättämässä omia osakeyhtiöitään tai se on sulautunut toiseen yhtiöön. Haastatteluiden runko sekä kysymykset laaditaan etukäteen ja toimitetaan asiantuntijalle.

Tarkoituksena on helpottaa kirjanpitäjien työtä osakeyhtiön lopettamisessa, jotta heidän ei tarvitse käyttää useita tunteja tiedon etsimiseen monesta eri paikasta. Tällöin aikaa jää useammalle eri asiakkaalle sekä mahdollistaa syvällisemmän perehtymisen ongelmiin. Tavoitteena on myös jakaa tietoa uusille yrittäjille, jotka miettivät oman yritysmuotonsa valintaa. Tämä voisi auttaa heitä valitsemaan, kun tietoa lopettamisesta on kattavasti ja selkeästi saatavilla.

2 Opinnäytetyön toteutus

2.1 Tavoite

Idea opinnäytetyölle pohjautuu keskusteluihin liiketoiminnan opettajan ja sivutoimisen kanssa. Yrittäjiä opettaessaan opettaja haluaa antaa mahdollisimman hyvät valmiudet yritystoimintaan, johon kuuluu luonnollisesti myös yritystoiminnan muuttaminen tai lopettaminen. Keskusteluissa esiin nousi erityisesti vähäinen ja vaikeasti saatavilla oleva tieto osakeyhtiön lopettamisesta ja nimenomaan kirjanpidon puolesta. Yrittäjyyttä halutaan helpottaa, mutta vain yritystoiminnan aloittamisen helpotus ei riitä. Yrityksen lopettaminen kuuluu yhtä lailla yrittäjyyteen, joten sen tuominen helpommaksi sekä selvemmäksi auttaa yrittäjiä.

Työn tavoitteena on luoda apuja kirjanpitäjille, jotka työskentelevät osakeyhtiön lopettamisen parissa. Tarpeellinen tieto on tarkoitus saada yhteen paikkaan, josta se on helppo löytää. Tällöin ei tarvitse käyttää aikaa tiedon etsimiseen useasta eri paikasta. Tavoitteena on helpottaa kirjanpitäjien ja yrittäjien työtä mahdollisesti jopa stressaavassa tilanteessa.

Yritystoiminnassa eteen voi tulla tilanteita, jolloin osakeyhtiön toiminta on ajautunut tilanteeseen, että sitä ei ole kannattavaa jatkaa sellaisenaan. Yrittäjillä ei välttämättä ole aiempaa kokemusta osakeyhtiön toiminnan lopettamisesta, joten ehdotukset ja tiedot eri vaihtoehtoista ovat varmasti tarpeellisia. Aina osakeyhtiön toimintaa ei tarvitse tai kannata kokonaan lopettaa, vaan sitä voidaan jatkaa toisessa muodossa, kuten toisen osakeyhtiön tytäryhtiönä.

2.2 Tutkimuskysymykset ja rajaukset

Opinnäytetyö on rajattu koskemaan osakeyhtiön lopettamista erityisesti kirjanpidon näkökulmasta, mutta siinä sivutaan myös yrittäjän näkökulmaa. Työssä tarkastellaan aluksi yleisesti osakeyhtiötä, jotta ymmärretään, millainen se on ja miksi lopettamiselle on erilaisia vaihtoehtoja. Osakeyhtiön eri lopettamisvaihtoehtoja tarkastellaan ja selvitetään, miten ne näkyvät kirjanpitäjien ja yrittäjien näkökulmista.

Tutkimusongelmana työssä on se, miten osakeyhtiö pitää lopettaa. Erityisesti nuoret yrittäjät ja kirjanpitäjät, jotka ovat asian edessä ensimmäistä kertaa eivät välttämättä tiedä, mitä pitää tehdä. Tietoa löytyy asiasta useammasta eri lähteestä, mutta sitä pitäisi osata etsiä itse. Tiedon etsiminen on aikaa vievää ja hankalaa, jos ei tiedä, mistä sitä etsii. Tiedon löytyminen yhdestä paikasta helpottaisi monen henkilön työtä. Kirjanpidollisen tiedon vähyyys on ongelma, sillä tietoa löytyy enemmän vain lopettamisvaihtoehtoista, niihin liittyvistä toimenpiteistä ja aikarajoista.

Opinnäytetyön päätutkimuskysymys on

- Mitä kirjanpitäjän tulee huomioida, kun työstää osakeyhtiön lopettamista?

Täydentäviä apukysymyksiä ovat

- Minkälaisia vaiheita osakeyhtiön päättämiseen liittyy?
- Mitä kirjanpidollisia vaikutuksia osakeyhtiön päättämiseen liittyy?
- Mitä seuraamuksia erilaisilla päättämisvaihtoehdoilla on yhtiölle ja yrittäjille?

Opinnäytetyöstä koituva hyöty työelämälle tulee esille tämän työn tutkimustulosten perusteella. Tavoitteena on selvittää, minkälaisia tehtäviä kirjanpitäjille kuuluu osakeyhtiön päättämässä, voidaan tuloksia käyttää auttamaan muiden kirjanpitäjien työtä. Tutkimustuloksilla voidaan auttaa yrittäjiä ymmärtämään enemmän taloushallinnon osuudesta sekä omasta toiminnasta yhtiön päättämässä.

2.3 Rakenne

Opinnäytetyön rakenne koostuu johdannosta, toteutus- ja tavoiteosuudesta, teoriaosuudesta, empiriaosuudesta ja yhteenvedosta (Kuvio 1).

Kuvio 1. Opinnäytetyön rakenne

Johdannossa avataan opinnäytetyön taustaa ja aiheen valintaa. Sen jälkeen esitellään työn tavoite ja rajaukset, tutkimusongelma ja -kysymykset, tutkimuksen toteuttaminen sekä, millaisia tutkimus- ja aineistonkeruumenetelmiä aiotaan käyttää.

Teoriaosuus ja empiriaosuus koostaa työn tieteellisen osuuden. Tämän opinnäytetyön teoriaosuudessa perehdytään osakeyhtiön määritelmään ja perustamiseen, osakeyhtiön lopettamisvaihtoehtoihin ja lopettamisen kirjanpidollisiin vaikutuksiin. Ensimmäisenä käsitellään osakeyhtiön määritelmää ja osakeyhtiölakia, jotta voidaan ymmärtää tulevia asioita paremmin. Jotta osakeyhtiön voi lopettaa, pitää se olla ensin perustettu. Tämän vuoksi yhdessä luvussa käsitellään myös sen perustamista. Viimeisessä teoriaosuuden luvussa käsitellään tarkasti osakeyhtiön lopettamista. On useita erilaisia vaihtoehtoja, miten osakeyhtiö voidaan lopettaa, joten kaikkia vaihtoehtoja tarkastellaan. Kirjanpidon osuutta osakeyhtiössä käsitellään jokaisen toiminnan päättämisvaihtoehdon kohdalla erikseen.

Työn empiriaosuuden tarkoituksena on löytää vastauksia tutkimusongelmaan hyödyntäen haastatteluista ja kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Osuudessa käydään läpi tutkimuksen suunnittelu ja toteutus, minkä jälkeen analysoidaan haastatteluista saatuja aineistoja. Tutkimustulokset sekä johtopäätökset esitetään aineistojen analysoinnin perusteella. Tärkeää on myös arvioida tutkimuksen reliabiliteettia eli toistettavuutta ja validiteettia eli mitattavuutta.

Viimeisenä työssä on yhteenveto, jossa käydään läpi työn tavoitteita, tutkimuksen luotettavuutta ja tutkimuksesta saatuja johtopäätöksiä. Tarkoituksena on arvioida, saavutettiinkö työssä haluttu lopputulos ja täytettiinkö tavoitteet. On hyvä pohtia, minkälaisia tutkimustuloksia työssä saatiin.

3 Osakeyhtiö

3.1 Osakeyhtiön määritelmä ja osakeyhtiölaki

Osakeyhtiölaissa on määritelty keskeisiä periaatteita, jotka vaikuttavat osakeyhtiön perustamiseen ja toimintaan. Ne määrittävät, miten osakeyhtiössä voidaan tehdä ja tulee tehdä päätöksiä. Osakeyhtiötä perustettaessa toiminnalla tulee olla jokin tarkoitus, joka on määritelty yhtiöjärjestykseen. Neljä keskeisintä periaatetta osakeyhtiössä on voitontuottamistarcoitus, osakkeenomistajien rajoitettu vastuu, enemmistövalta ja vähemmistösuoja sekä sopimusvapauden laajuus. (Villa 2023, 233–235.)

Osakeyhtiön tarkoituksena on tuottaa voittoa osakkeenomistajilleen, ellei yhtiöjärjestyksessä ole toisin määrätty. Voiton tuottaminen tarkoittaa pääoman kasvattamista ja pysyvyyttä, jotta yhtiö säilyy maksukykyisenä ja voi jakaa osinkoa. Pääoman pysyvyys korvaa henkilökohtaisen vastuun rajoittumista yhtiöön sijoitettuun pääomaan. (Immonen & Nuolima 2017, 10.)

Osakeyhtiölaissa on määritelty osakkeenomistajien rajoitettu vastuu. Tällöin osakkeenomistajilta ei voi vaatia yhtiön velvoitteen tai sopimusten täyttämistä eli heillä ei ole henkilökohtaista vastuuta osakeyhtiön toiminnasta. Velkojat eivät voi tulla vaatimaan osakkeenomistajilta yhtiön velallisia varoja rajoitetun vastuun vuoksi. Tähän liittyy myös oikeushenkilöllisyys. Osakeyhtiön hallinto on siis erillinen osakkeenomistajista eli erillään heidän vastuistansa ja velvollisuuksista. (Villa 2023, 238–240.)

Päätöksiä osakeyhtiöissä tehdään enemmistön päätöksellä. Yhtiön hallituksessa jokaisella on yksi ääni eikä mahdollisella osakkeenomistuksella ole merkitystä. Vähintään puolien paikalla olijoista tulee kannattaa enemmistön päätöstä. Puheenjohtajan ääni ratkaisee tasaaänestystilanteessa. Pienemmissä osakeyhtiöissä päätökset tehdään yleensä yhteisymmärryksessä, mutta erimielisyystilanteissa on äänestettävä. Osakeyhtiölaissa on määritelty vähemmistölle oikeuksia. Näiden oikeuksien käyttämisen edellytyksenä on käyttäjien vähintään kymmenprosenttinen omistusoikeus yhtiön osakkeista. Vähemmistön oikeuksia on esimerkiksi ylimääräisen yhtiökokouksen tai tilintarkastajan vaatiminen yhtiöön. (Immonen & Nuolima 2017, 95–98.)

Voimassa oleva osakeyhtiölaki on säädetty vuonna 2006. Siellä on säädökset osakeyhtiön määritelmästä ja perustamisesta aina osakeyhtiön lopettamiseen asti. Laissa on pykälät esimerkiksi osakkeista, tilinpäätöksestä ja -tarkastuksesta, toimintakertomuksesta, varojen jakamisesta sekä yhtiömuodon muuttamisesta. Laki määrittää vahvasti, kuinka tulee toimia ja mitkä ovat merkittäviä asioita osakeyhtiössä. (Osakeyhtiölaki 21.7.2006/624.)

3.2 Osakeyhtiön perustaminen

Osakeyhtiön perustamisessa on neljä keskeistä vaihetta. Tärkein ja kattavin vaihe on perustamissopimuksen laatiminen. Perustamissopimuksella päätetään yhtiön organisoimisesta osakeyhtiöksi. Siinä määritellään osakkeiden jakautuminen omistajien välillä sekä nimitetään hallintoelimet. Osakeyhtiölain mukaan perustamissopimuksessa tulee olla kirjattuna kaikki osakkeenomistajat ja merkityt osakkeet, paljonko osakkeesta maksetaan yhtiölle, osakkeenmaksuaika sekä tärkeimpänä viimeisimmän allekirjoituksen päiväys, joka tarkoittaa sopimuksen valmistumista. Perustamissopimukseen tarvitaan jokaisen osakkeenomistajan allekirjoitus. (Villa 2023, 255–257.)

Osakemerkinnällä tarkoitetaan henkilön omistamien osakkeiden määrää. Osakkeiden maksu puolestaan määrittää osakkeista maksettavan summan sekä ajan, jolloin maksu pitää suorittaa. Summa on aina määriteltävä perustamissopimuksessa, ja se voidaan maksaa rahalla tai apporttimaksuna eli muulla yhtiölle taloudellista arvoa tuottavalla tavalla. Apporttimaksun mahdollisuudesta on oltava maininta perustamissopimuksessa. Rahamaksusta tulee olla vaatimus, että se maksetaan yhtiön tilille, jolloin maksusta jää todistus. (Villa 2023, 258–260.)

Osakeyhtiö on ilmoitettava rekisteröitäväksi kolmen kuukauden kuluessa perustamissopimuksen allekirjoittamista, sillä muuten sopimus raukeaa. Merkityt osakkeet pitää maksaa ennen rekisteröimistä. Tämä tarkoittaa sitä, että perustamissopimuksessa määritelty osakkeiden maksuaika ei voi olla kolmea kuukautta pidempi. (Villa 2023, 263.)

Kaikilla osakeyhtiöillä tulee olla yhtiöjärjestys. Se on osa perustamissopimusta ja vastaa yhtiön sääntöjä. Osakeyhtiölaki sekä yhtiöjärjestys muodostavat säännösten, jonka mukaan yhtiön on toimittava. Yhtiöjärjestys voi olla suppea, sillä lain mukaan siinä on mainittava vain toiminimi, kotipaikkana oleva Suomen kunta sekä toimiala. Yhtiöjärjestyksessä voidaan määrätä esimerkiksi määräyksiä tilintarkastuksesta ja tilintarkastajasta, yhtiökokouksen päätöksen edellyttämästä enemmistöstä tai, että tietyt osakkeet eivät tuota samoja oikeuksia tai velvollisuuksia kuin muut. (Immonen & Nuolimaa 2017, 34–41.) Osakeyhtiön yhtiöjärjestys ei voi olla lainvastainen (Villa 2023, 254).

4 Osakeyhtiön päättäminen

4.1 Selvitystilamenettely

Selvitystilamenettely koostuu useammasta eri vaiheesta (Taulukko 1). Osakeyhtiön selvitystilaan joutumisesta päättää yhtiökokous, rekisteriviranomainen ja tuomioistuin. Selvitystilamenettelyä käytetään, kun yhtiöllä on enemmän varoja kuin velkoja. Käytännössä tämän menettelyn tarkoituksena on selvittää yhtiön varallisuus, maksaa velat sekä jakaa loput varat osakkeenomistajille osakemäärien perusteella. Yhtiön kaikki varat on selvitettävä, jotta yhtiö voidaan purkaa. (Villa 2023, 516.) Selvitystilan kautta tapahtuvassa päättämisessä yhtiö lakkaa olemasta erillinen oikeushenkilö, kun se poistetaan rekisteristä. Kustannuksia tulee muun muassa kaupparekisteriin tehtävästä selvitystilailmoituksesta sekä mahdollisesta julkisesta haasteesta velkojille. Selvitystila vie lisäksi aikaa, sillä se kestää noin 5–6 kuukautta. (Patentti- ja rekisterihallitus 2023a.)

1.	Yhtiökokous päättää selvitystilaan asettamisesta ja valitsee yhden tai useamman selvitysmiehen
2.	Selvitystilan alkaminen ilmoitetaan kaupparekisteriin
3.	Kaupparekisteri rekisteröi selvitystilan
4.	Selvitysmiehet hakevat julkisen haasteen velkojille
5.	Kaupparekisteri määrää päivämäärän, johon mennessä velkojat ilmoittavat yhtiön saatavat
6.	Yhtiön varat realisoidaan ja velat maksetaan
7.	Yhtiön omaisuuden säästö jaetaan osakkeenomistajille osakemäärien perusteella
8.	Selvitysmies tekee lopputilityksen, tarvittaessa tilintarkastettuna, ja antaa sen yhtiökokoukselle
9.	Yhtiökokous hyväksyy lopputilityksen, minkä jälkeen yhtiö on purettu
10.	Purkautuminen ja lopputilitys tulee ilmoittaa pian rekisteriin

Taulukko 1. Osakeyhtiön selvitystilamenettelyn vaiheet (Immonen & Nuolimaa 2017)

Selvitystilan kautta yhtiön purkaminen vaatii useita eri välivaiheita, joten se kestää jonkin aikaa. Se on myös hyvin lopullista, sillä yhtiö purkautuu kokonaan, jolloin sen toimintaa on myöhemmin haastavampi jatkaa. Jos toimintaa halutaan jatkaa, on perustettava uusi yhtiö.

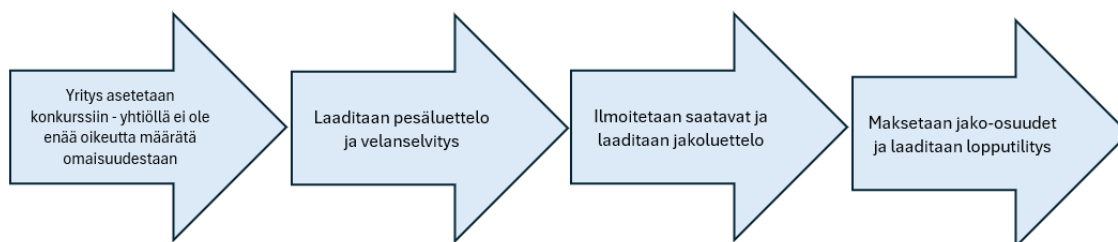
(Immonen & Nuolimaa 2017.) Monivaiheisuuden lisäksi selvitystilamenettely vaatii rahaa. Pienemmille yhtiöille kustannukset ja selvitystilaan käytettävä aika voivat olla liian suuria. Tämän vuoksi yhtiön purkamiseen toivotaan usein helpotusta. (Suomen yrittäjät 2019.)

Kirjanpitäjä voi antaa oman aloitteensa selvitystilaan hakeutumisesta, jos tilanne siltä näyttää. Asiakkaan kanssa on hyvä käydä kaikki vaiheet läpi ja perehtyä tarkasti yhtiön taseen eriin, jolloin saa kattavan kuvan yhtiön varoista ja veloista, jotta kaikki olisi asiakkaalle mahdollisimman selvää. Selvitystilassa oleva yhtiö on edelleen kirjanpitovelvollinen, joten se on noudatettava kirjanpitolakia. Yhtiön ollessa esimerkiksi vielä arvonnäköverorekisterissä, tulee sen antaa kirjanpitoon perustuva kausiveroilmoitus. Kirjanpidosta on siis huolehdittava selvitystilankin aikana. (Rekola-Nieminen 2016.)

Selvitystilan päättämiseksi on annettava lopputilitys, jossa tulee olla selvitysmenettelystä laadittu kertomus, selostus omaisuuden jaosta, tilinpäätökset, toimintakertomukset ja selvitystilan aikana mahdollisesti tehdyt tilintarkastukset. Tilinpäätöksessä on tärkeää mainita, että se koskee selvitystilassa olevaa yhtiötä (Rekola-Nieminen 2016). Purkamisen jälkeen yhtiö ei voi enää tehdä sitoumuksia tai hankkia omaisuutta. Selvitystilaa tulee jatkaa purkamisen jälkeen, jos yhtiölle ilmaantuu uusia varoja, sillä ne on selvitettävä viipymättä. (Villa 2023, 523.)

4.2 Konkurssi

Osakeyhtiö voidaan hakea konkurssiin, jos havaitaan, että yhtiön velat ovat varoja suuremmat (Immonen & Nuolimaa 2017, 275). Konkurssilain (120/2004, 1 §) mukaan yhtiö asetetaan konkurssiin, kun se ei ole kykenevä suoriutumaan omista veloistaan. Konkurssimenettely koostuu neljästä eri vaiheesta (Kuvio 2).

Kuvio 2. Konkurssimenettelyn vaiheet

Konkurssiin asettamisen jälkeen yhtiöllä ei ole enää oikeutta määrätä omaisuudestaan, vaan oikeuden määräämä pesänhoitaja ottaa siitä vastuun (Suomen yrittäjät). Konkurssiin kuuluu omaisuus, joka oli ennen konkurssin alkamista ja, joka tulee ennen konkurssin päättymistä (120/2004). Konkurssissa yhtiön koko omaisuus käytetään yhdellä kertaa velkojen maksuun. Pesänhoitajat selvittävät siis kaikki yhtiön velat ja varat sekä mahdolliset

epäselvyydet ja ristiriidat. Velkojen maksun jälkeen tulee laatia lopputilitys, josta selviää velkojen jako-osuudet sekä selvityksen konkurssipesän hallinnosta. (Suomen yrittäjät.) Yhtiö on purkautunut, jos konkurssin päättyessä sillä ei ole enää omaisuutta. Purkautuminen tapahtuu, kun toimitettu lopputilitys on hyväksytty. (Immonen & Nuolimaa 2017, 275.)

Konkurssimenettelyssä kirjanpitäjän tulee olla tietoinen konkurssiin liittyvistä säännöksistä. Ennen konkurssiin hakeutumista on selvitettävä riittävätkö yhtiön varat kattamaan velat. (Airaksinen ym. 2022.) Kirjanpito tulee toimittaa konkurssipesänhoitajalle ja se tulisi laatia konkurssin alkamiseen asti. Tilinpäätös tulee myös laatia konkurssia edeltävältä ajalta. Pesänhoitajan kanssa on sovittava, kuinka tarkasti ja millä aikataululla kirjanpito toimitetaan. Konkurssitilassa velkojat saattavat vaatia erityistarkastusta. Tällöin kirjanpitäjän tulee toimittaa kirjanpitoaineisto, tilinpäätökset, tase-erittelyt, tilintarkastuskertomukset, tositteet ja yhtiön asiakirjat erikseen sovittavalta ajanjaksolta. (Järvenpää 2021.)

Konkurssiin menneen yrityksen tilinpäätöstä laadittaessa ei voida käyttää jatkuvuuden periaatetta eli suunnitelmallisuutta ja tulevia tilikausia huomioivia kirjauksia tai jaksotuksia. Omaisuudelle saadaan arvo pesäluettelosta eikä sitä voida esittää taseen vastaavissa poistamattomaan hankintamenoon. Jos pesäluettelon arvo on alle hankintameno, tulee arvonalennuskirjauksia. Kirjanpitoon konkurssipesässä vaikuttaa konkurssipesän luonne. Helppoin on tilanne, jossa pesänhoitaja vain realisoi konkurssipesän omaisuuden. Realisoinnissa omaisuutta pyritään myymään mahdollisimman hyvään hintaan velkojen maksamiseksi. (Rekola-Nieminen 2018.)

Pesänhoitajan vastuulla on, että kirjanpidosta on toimitettu tarvittavat materiaalit ja se pysyy ajan tasalla konkurssin aikana. Kirjanpidossa on erilaisia käytäntöjä, jos konkurssipesä jatkaa liiketoimintaansa tai konkurssi raukeaa kokonaan. Kirjanpitovelvollisuus jatkuu kirjanpitolain mukaisesti, jos konkurssipesä jatkaa liiketoimintaansa. Tässä on tärkeää muistaa myös tulovero-, arvonlisävero- ja ennakkoperintälaki, jotka määrittelevät yhtiön vero- ja maksuvelvollisuutta. Tilityslaskelma on laadittava, vaikka liiketoimintaa ja sen kirjanpitoa olisi edelleen jatkettu konkurssiin hakeutumisen jälkeen. Konkurssin raukeamisessa on todettava kaikki konkurssin aikaiset raha- ja liiketapahtumat sekä laadittava tilityslaskelma, josta selviää varojen käyttö. (Uoti & Hämäläinen 2017.)

4.3 Sulautuminen

Osakeyhtiö voidaan päättää sulauttamalla se yhteen tai useampaan yhtiöön. Tällöin sulautumisessa olevien yhtiöiden varat sekä velat sulautuvat yhteen, minkä jälkeen sulautuvan yhtiön toiminta lakkaa. (Immonen & Nuolimaa 2017, 228.) Osakeyhtiölaissa (624/2006) on määritelty neljä erilaista sulautumistyyppiä, jotka ovat absorptiosulautuminen,

tytäryhtiösulautuminen, kolmikantasulautuminen ja kombinaatiosulautuminen. Kirjanpito sulauttamisessa voidaan toteuttaa käyvin arvoin eli omaisuuden todennäköisellä luovutus-hinnalla tai niin, että kirjanpito jatkuu uudessa yhtiössä suoraan luovuttajan kirjanpitoarvoista. (Tomperi 2023).

Kirjanpitolaissa ei ole säädetty sulautumisesta eikä käsittely ole täysin vakiintunutta. Sulautuvan yhtiön tulee aina laatia tilinpäätös, jonka perusteella vastaanottavassa yhtiössä tehdään sulautumiskirjaukset kuluvalle tilikaudelle. Tiliä, jolle kirjaukset vastaanottavassa yhtiössä tehdään, kutsutaan sulautumis- eli fuusiotiliksi. Sinne kirjataan kaikkien sulautuvan yhtiön tasetilien, pois lukien oman pääoman tilien, vastakirjaukset. (Rekola-Nieminen 2016.)

Sulautuminen voi olla tehokas tapa parantaa yhtiön liiketoimintaa sekä vähentää hallinnollisia kuluja. Nämä edellyttävät sulautumisen toteuttamista oikein. On tärkeää suunnitella, aikatauluttaa ja noudattaa tarkasti sulautumisen säännöksiä. Yhtiön hallituksen tulee laatia ennen sulautumisen lopuksi tilinpäätös sekä toimintakertomus, siltä ajalta, kun sulautuminen on ollut käynnissä. (Remander 2023.)

4.3.1 Absorptiosulautuminen

Absorptiosulautumisessa yhtiöön sulautetaan yksi tai useampi yhtiö. Tässä menettelyssä kumpikaan yhtiöistä ei omista kaikkia yhtiöiden osakkeita vaan niitä omistaa ulkopuoliset osakkeenomistajat. Nämä ulkopuoliset osakkeenomistajat voivat saada sulautumisvastiketta, mikä tarkoittaa usein uuden yhtiön uusia tai voimassa olevia osakkeita, mutta joissain tapauksissa myös rahaa tai muuta omaisuutta. (Immonen 2022.)

Absorptiosulautumisen kirjanpidon jatkuessa suoraan luovuttajan kirjanpitoarvoista, sulautuvan yhtiön tase-erät, pois lukien oma pääoma, kirjataan uuden yhtiön tasetileille samalla tavalla kuin ne oli sulautuvassa yhtiössä. Vastatilinä kirjauksissa käytetään sulautumis- eli fuusiotiliä. Sulautumisvastike puolestaan kirjataan fuusiotilin debet puolelle ja vastatilinä toimii rahatili tai osakepääoma, mikä riippuu sulautumisvastikkeen muodosta. Fuusiotilin tarkoituksena on osoittaa, syntyikö fuusiossa voittoa vai tappiota. Tappiota syntyy, jos nettovarot ovat pienemmät kuin vastikkeeksi kirjattu osakepääoma. Tässä tapauksessa varojen käypäarvo on suurempi kuin kirjanpitoarvo. Voittoa puolestaan syntyy, kun nettovarot ovat vastikkeena annettujen uusien osakkeiden nimellisarvoa suuremmat. Voitto pitää kirjata uuden yhtiön omaan pääomaan. Absorptiosulautumisen kirjauksia vastaanottavassa yhtiössä on nähtävissä taulukossa 2. (Tomperi 2023.)

Fuusiotili			
Lainat	240 000	220 000	Koneet ja kalusto
Ostovelat	90 000	105 000	Vaihto-omaisuus
Siirtovelat	6000	75 000	Myyntisaamiset
		7 000	Siirtosaamiset
Osakepääoma	80 000	57 000	Rahat ja pankkisaamiset
	416 000	464 000	
Sulautumiserotus	48 000		
	464 000	464 000	

Taulukko 2. Absorptiosulautuminen kirjanpidossa (mukailtu Tomperi 2023)

Absorptiosulautuminen kirjanpidossa (Taulukko 2), jossa X Oy on vastaanottava yhtiö ja Y Oy on sulautuva yhtiö. Sulautumisen toteuttamiseksi vastaanottava yhtiö X Oy antaa sulautumisvastikkeena sen uusia osakkeita Y Oy:n osakkeenomistajille. Osakepääomaa korotetaan osakkeiden nimellisarvolla, joiden yhteissumma on 80 000 euroa. X Oy:n osakepääoman korotuksen kirjauksessa käytetään fuusiotiliä, johon tehdään myös Y Oy:n taseesta siirtyvien erien vastakirjaukset. Sulautuvan Y Oy:n lopputilityksen perusteella tehdään kirjaukset X Oy:n kirjanpitoon ja vastatilinä kirjauksille toimii fuusiotili (Tomperi 2023.)

4.3.2 Tytäryhtiösulautuminen

Tytäryhtiösulautuminen toimii lähes samalla tavalla kuin absorptiosulautuminen, mutta siinä ei ole ulkopuolisia osakkeenomistajia, joten sulautumisvastiketta ei makseta (Nuolimaa & Immonen 2017, 228). Vastaanottava yhtiö omistaa kaikki sulautuvan yhtiön osakkeet, mutta sulautumisessa tytäryhtiön osakkeet mitätöidään ja tilalle emoyhtiö saa tytäryhtiön varat ja velat. Kirjanpidollisesti tytäryhtiön sulauttaminen tapahtuu fuusiotilin kautta. Sinne kirjataan viimeisestä taseesta kaikki erät omaa pääomaa lukuun ottamatta sekä emoyhtiön kirjanpidossa oleva tytäryhtiöiden hankintameno eli kirjanpitoarvo. (Tomperi 2023.)

Tytäryhtiösulautumisessa varojen, velkojen ja varausten erotuksen ollessa suurempi kuin tytäryhtiön osakkeiden hankintameno, sanotaan sitä sulautumisvoitoksi. Jos siirtyvien nettovarojen erotus on osakkeiden hankintamenoa pienempi, kutsutaan sitä sulautumistappioksi. Fuusiotilin saldo voidaan kirjata heti tulosvaikutteisesti tai aktivoida taseeseen. Sulautumiserotus emoyhtiössä on yleensä tytäryhtiöltä siirtyvien pysyvien vastaavien menojen

oikaisua, joten ne voidaan aktivoida. Sulautumistappiot kirjataan kuluiksi, jos niihin ei liity tulonodotuksia. (Tomperi 2023.)

4.3.3 Kolmikantasulautuminen

Kolmikantasulautuminen tarkoittaa absorptiosulautumista, mutta sulautumisvastikkeen antaa kolmas taho. Kolmas taho on usein konsernin emoyhtiö, jolloin konserniyhtiön tytäryhtiöön sulautetaan yhtiö. (Immonen & Nuolimaa 2017, 229–230.) Tämä järjestely mahdollistaa kansainväliset sulautumisjärjestelyt, kuten tilanteen, jossa ulkomaalainen emoyhtiö perustaa Suomeen tytäryhtiön ja tähän sulautuu ostettava yhtiö (Immonen 2022).

Kolmikantasulautuminen ei ole kovin yleinen sulautumistapa, sillä siihen ei päde elinkeinotulon verotuksesta määräävän lain säädökset. Laki elinkeinotulon verottamisesta nimitäin edellyttää, että sulautumisvastiketta antaa vastaanottava yhtiö, mitä ei tapahdu kolmikantasulautumisessa. Kolmikantasulautumista pidetään veronalaisena sulautumisena, koska siihen ei sovelleta sulautumisen veroneutraaliuden säännöksiä. (Laki elinkeinotulon verottamisesta 360/1968, 52 a §.)

4.3.4 Kombinaatiosulautuminen

Kombinaatiosulautumisessa vähintään kaksi eri yhtiötä sulautuu yhteen perustamalla samalla yhdessä sulautettavan yhtiön (Patentti- ja rekisterihallitus 2023b). Normaalisti osakeyhtiön perustamisesta tämä eroaa siten, että sulautumissuunnitelma korvaa yhtiön perustamissopimuksen, joten se sisältää yhtiöjärjestysehdotuksen sekä maininnan yhtiön johdon ja tilintarkastajien vaalista. Sulautumisen täytäntöönpanoilmoitus korvaa uuden yhtiön perustamisesta tehtävän ilmoituksen. (Immonen 2022.)

Vastikkeeksi kombinaatiosulautumisessa annetaan vastaanottavan eli perustettavan yhtiön omia tai uusia osakkeita. Säännönmukaisesti vastikkeena tulee antaa vähintään yksi osake, muuten ei ole kiellettyä antaa myös muunlaista vastiketta. Vastaanottavalla yhtiöllä ei voi olla velkoja, koska sitä ollaan vasta perustamassa sulautumisen myötä. Sulautumissuunnitelmasta tulee kuitenkin antaa tilintarkastajien lausunto, jossa on lain mukaan käytävä ilmi vaarantaako sulautuminen vastaanottavan yhtiön velkojen maksun. (Immonen 2022.)

Kirjanpitokäsittely on hyvin samanlainen kuin absorptiosulautumisessa. Molempien sulautuvien yhtiöiden velat ja varat siirretään fuusiotilin avulla uuden yhtiön kirjanpitoon. Omia pääomia ei kuitenkaan siirretä, vaan fuusiotilille tulee uuden yhtiön oma pääoma. Osakepääoma uudessa yhtiössä on sulautuvien yhtiöiden kirjanpidollisten nettovarojen yhteissumma. (Tomperi 2023.)

4.4 Jakautuminen

Osakeyhtiö voidaan päättää jakautumisella. Se voidaan jakaa kokonaan tai osittain muihin yhtiöihin. Kokonaisjakautumisessa yhtiön kaikki varat ja velat siirtyvät kahteen tai useampaan yhtiöön, minkä jälkeen jakautuva yhtiö purkautuu. Osittaisjakautumisessa puolestaan osa yhtiön varoista ja veloista siirtyy vähintään yhdelle yhtiölle. Jakautuminen voi tapahtua toimivaan tai vasta perustettavaan yhtiöön. (Immonen & Nuolimaa 2017, 254.)

Kirjanpitäjät saattavat joutua miettimään, onko jakautuminen yhtiölle parempi ja edullisempi vaihtoehto kuin esimerkiksi yhtiön purkaminen vapaaehtoisena selvitystilamenettelyn kautta. Jakautuminen on hyvä vaihtoehto, jos omistajat eivät pääse enää yhteisymmärrykseen yhtiön toiminnasta ja sen jatkamisesta. Erilaiset kiistatilanteet voivat koitua kirjanpitäjien ratkaistavaksi. Osakeyhtiön purkaminen ei aina ole se kannattavin vaihtoehto, jos yhtiöllä on mahdollisuus esimerkiksi jakautua useampiin yhtiöihin. (Airaksinen ym. 2022.)

Kirjanpidossa sekä varat että velat siirretään vastaanottavien yhtiöiden käypiin arvoihin tai niiden kirjanpitoarvojen mukaisina. Jakautuvan yhtiön osakkeenomistajat saavat vastikkeena vastaanottavien yhtiöiden uusia tai olemassa olevia osakkeita osuuksiensa mukaisesti. (Tomperi, 2023.) Taulukoissa 3 ja 4 on nähtävissä kirjanpidon kirjaukset, kun yhtiö X Oy jakautuu yhtiöihin Z Oy ja Y Oy.

Tase			
Tavaravarasto	80 000	40 000	Osakepääoma
Rakennukset	100 000	50 000	Voittovarat
Kalusto	50 000	110 000	Lainat
Rahat ja pankkisaamiset	45 000	60 000	Ostovelat
Koneet	25 000	40 000	Muut velat
	300 000	300 000	

Taulukko 3. Jakautuvan yhtiön X Oy tase jakautumisvaiheessa (mukailtu Tomperi 2023)

Taulukko 3 on jakautuvan yhtiön X Oy:n tase siinä vaiheessa, kun se on jakautumassa yhtiöihin Y Oy ja Z Oy. Sen perusteella voidaan tehdä kirjaukset Y Oy:n ja Z Oy:n kirjanpitoihin (Taulukko 4).

	Jaettavat erät	Z Oy	Y Oy
Tavaravarasto	80 000	64 000	16 000
Rakennukset	100 000	80 000	20 000
Kalusto	50 000	40 000	10 000
Rahat ja pankkisaamiset	45 000	36 000	9 000
Koneet	25 000	20 000	5 000
Osakepääoma	40 000	32 000	8 000
Voittovarot	50 000	40 000	10 000
Lainat	110 000	88 000	22 000
Ostovelat	60 000	48 000	12 000
Muut velat	40 000	16 000	24 000

Taulukko 4. Jaettavien erien jakautuminen uusiin yhtiöihin (mukailtu Tomperi 2023)

Taulukko 4 on tilanne, jossa X Oy:n varat ja velat siirretään uusien yhtiöiden kirjanpitoihin suhteella, jossa Z Oy:lle siirretään 80 % ja Y Oy:lle 20 %. Kaikki X Oy:n taseen arvot on jaettu 80 % ja 20 % suhteella Z Oy:lle ja Y Oy:lle, jolloin X Oy:n taseentilit tyhjenevät ja se on valmis jakautumaan.

5 Tutkimuksen toteuttaminen

5.1 Tutkimusote ja aineistonkeruu

Tutkimusote on kokonaisuus, joka sisältää tutkimusaineiston keruun sekä analysointimenetelmät. Tutkittavaan ongelmaan haetaan ratkaisua tutkimusotteen avulla. Tutkimuksessa voidaan käyttää laadullista eli kvalitatiivista tai määrällistä eli kvantitatiivista tutkimusmenetelmää. Menetelmien aineistonkeruu poikkeaa toisistaan. Määrällisessä tutkimuksessa aineistoa kerätään usein kyselyillä ja laadullisessa tutkimuksessa puolestaan haastatteluiden avulla. (Alasuutari 2011.)

Tässä opinnäytetyössä käytetään kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää ja aineistonkeruumenetelmänä teemahaastatteluita. Tutkimusmenetelmä valikoitui, koska siinä haastateltavat saavat hyvin vapaasti kertoa omista kokemuksistaan ja näkemyksistään tutkittavasta asiasta. Siinä ei tarvita määrällistä, usein faktoihin perustuvaa tietoa. Laadullisessa tutkimuksessa on kuitenkin kyettävä ymmärtämään, että saatu tutkimusaineisto ei ole absoluuttinen totuus. Sen perusteella ei voi tehdä päätelmiä ja oletuksia, että asia olisi aina niin. On totta, että monessa asiassa toimitaan toisten kertomien asioiden pohjalta. Tämän vuoksi asiantuntijoiden omien kokemusten ja näkemysten kertominen antaa kuitenkin tutkimuksen tekijälle hyvän pohjan kokonaisvaltaisesta aiheen käsittelystä. (Alasuutari 2011.)

Haastattelut valikoituivat aineistonkeruumenetelmäksi, koska yksinkertaisinta tässä tapauksessa on kysyä suoraan asiasta tietäviltä henkilöiltä (Tuomi & Sarajärvi 2018). Haastattelusta voidaan saada syvempää tietoa aiheesta, saamaan laajempi konteksti sekä pystytään selvittämään vastauksia. Etuna on joustavuus, kun kysymyksen voi esittää tai muotoilla uudelleen sekä tarvittaessa pohjustaa tai kuvailla tarkemmin, jotta saadaan paras mahdollinen vastaus. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

5.2 Haastatteluiden toteutus

Haastatteluiden runko (Liite 1) mietittiin etukäteen. Runkoa laatiessa pohdittavaksi tuli, mikälaista tietoa aiheesta halutaan. Teoreettista ja lakiin pohjautuvaa tietoa löytyy, mutta nimenomaan käytännön tietoa ja kokemusta kirjanpidollisesta käsittelystä tai yrittäjien toiminnasta ei juurikaan. Haastattelukysymyksiä pohdittiin myös opinnäytetyön tutkimuskysymysten avulla, jotta voidaan saada haluttua tietoa aiheesta. Näiden pohjalta haastattelukysymykset muodostuivat. Haastatteluita toteutettiin neljä, joissa yhdessä oli haastateltavana kirjanpitäjä, yhdessä tilintarkastaja ja kahdessa yrittäjä.

Haastattelukysymykset lähetettiin haastateltaville etukäteen, jolloin heillä oli aikaa tutustua niihin ja miettiä omia vastauksiaan. Haastattelut toteutettiin Teams-yhteydellä ja aika sovittiin erikseen sähköpostiviestinnällä. Haastatteluiden kesto oli noin 45 minuuttia ja ne noudattivat haastattelurunkoa. Välillä keskustelut menivät ohi rungon, mikä antoi lisää mielenkiintoista sisältöä tutkimukseen. Haastattelut tallennettiin Teams-puhelussa, jolloin niitä pystyttiin hyvin litteroimaan jälkikäteen. Haastatteluiden nauhoittaminen auttoi siinä, että haastattelija pystyi koko ajan olemaan läsnä ja kuuntelemaan tarkasti asiantuntijoiden näkemyksiä eikä tarvinnut koko ajan kirjoittaa vastauksia talteen.

5.3 Aineistojen analysointi

Aineistojen analysointi tapahtuu haastatteluiden jälkeen, mutta ennen sitä haastattelut tulee purkaa. Aineistojen purkamiseen sopii esimerkiksi realistinen tarkastelu, jossa ollaan kiinnostuneita aineistojen sisällöstä sekä siitä, mitä se kertoo tutkittavasta aiheesta (Tuomi & Sarajärvi 2018). Kvalitatiivisessa tutkimuksessa se viittaa aineistolähtöiseen analysointiin, jossa pyritään luomaan teoreettinen kokonaisuus käsiteltävästä aiheesta. Tässä tyyliässä aiemmilla havainnoilla tai opitulla teorialla ei sinällään ole merkitystä, sillä analysointi perustuu aineistoon. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Analysoinnissa on tärkeää lukea tai kuunnella tekstiä useaan kertaan, jotta aihe voidaan hahmottaa paremmin. Aineistoon perehtymisen jälkeen, siitä voidaan alkaa etsiä sitä asia-sisältöä, jota tutkimuksessa halutaan hyödyntää. Aineiston jakaminen osiin helpottaa kokonaisuuteen perehtymistä ja sitä voidaan paremmin tarkastella eri näkökulmista. (Kananen 2015.) Haastattelumateriaalin litterointi helpottaa sen analysoimista työssä.

Haastatteluaineistot purettiin Word-tiedostoon haastattelurunkoa noudattaen. Haastattelut purettiin eri värikoodeja käyttäen yhteen tiedostoon. Värikoodien avulla oli helpompi hahmottaa, kenen asiantuntijan haastattelusta on kyse. Jako tehtiin, koska tutkimukseen haluttiin erillisiin osioihin kirjanpitäjän, tilintarkastajan ja yrittäjien näkökulmat, mikä auttaa kokonaisuuksien ymmärtämisessä. Tutkimusaineistojen analysointi kolmessa eri alaluvussa tuo selkeyttä työhön.

6 Tutkimustulokset

6.1 Kirjanpitäjän näkemykset

Opinnäytetyön tutkimuksen toteutusta varten haastateltiin kirjanpitäjää, tilintarkastajaa ja yrittäjiä, joista toisen osakeyhtiö myytiin erillisen yhtiön tytäryhtiöksi ja toisen päätettiin selvitystilan kautta. Haastatteluiden tarkoituksena oli selvittää käytännön kokemusta siitä, mitä kirjanpitäjien ja yrittäjien tulisi päättämistilanteissa tehdä sekä minkälaisia vaikutuksia osakeyhtiön päättämisellä on kirjanpidon sekä yrittäjien ja yhtiön näkökulmasta. Kirjanpitäjän näkökulmaa haluttiin, jotta saadaan tarkempaa kirjanpidollista tietoa osakeyhtiön päättämisestä. Tilintarkastajan näkemys voi olla monipuolisempi ja muun muassa verotuksen ja lakien suhteen tarkempi, jonka vuoksi haastateltiin yhtä tilintarkastajaa. Yrittäjien näkökulmaa puolestaan haluttiin, jotta saadaan tietoa, minkälaisia vaihtoehtoja yhtiöillä on ja mitä yrittäjät tekevät päättämistilanteissa.

Kirjanpitäjän mielestä opinnäytetyön aihe on hyvin ajankohtainen ja tärkeä, sillä kirjanpidollista näkemystä osakeyhtiön päättämisestä löytyy vähän. On tärkeää, että tietoa löytyisi, jotta voidaan lisätä kirjanpitäjien tietoisuutta ja osaamista asiassa. Monesti osakkeenomistajilla ei ole tarvittavaa tietoa, miten osakeyhtiö päätetään ja minkälaisia vaihtoehtoja heillä on. Mikäli kyseessä on hyvin toimiva yhtiö, jolla on raha-asiat kunnossa ja esimerkiksi kalustoa, yhtiön myymistä kannattaa harkita. Se voi olla edullisempi ja nopeampi tapa, jolloin koko yhtiön toimintaa ei tarvitse lopettaa. Tällöin se voi sulautua toiseen yhtiöön ja jatkaa toimintaa esimerkiksi tytäryhtiön muodossa. Tässä tilanteessa ei synny luovutusvoittoa, josta tulisi maksaa verot. Osakeyhtiön voi myös laittaa pöytälaatikkoon, mutta siinä tapauksessa tulee huomioida, että yhtiön kirjanpito- ja ilmoitusvelvollisuus säilyy edelleen.

Pääsääntöisesti on päätetty pienempiä yhtiöitä, joiden omaisuutena on pelkästään rahaa. Selvitystilamenettely on tällöin ollut parasvaihtoehto useammalle osakkaalle, koska se on nähty tasavertaisimpana vaihtoehtona. Usein olen kannustanut muihin vaihtoehtoihin, kuten yhtiön myyntiin. (Kirjanpitäjä)

Haluttaessa yrityksestä kokonaan eroon purkaminen selvitystilan kautta on ainut vaihtoehto. Kirjanpitäjillä on vastuu kertoa vaihtoehtoista sekä prosessin kulusta. He voivat kääntyä tilintarkastajien ja asianajajien puoleen, jotta saavat vielä tarkempaa tietoa päättämistä vaihtoehtoista kyseisessä tilanteessa. Kirjanpitäjänä on hyvä kertoa yrittäjille, jos he huomaavat, että yrityksen talous on menossa huonompaan suuntaan. Ajoissa huomattavat ongelmat voidaan ratkaista huomattavasti helpommin.

Omissa selvitystiloiissa yhtiöillä on ollut sen verran hyvä taloudellinen tilanne, ettei konkurssiin ole tarvinnut ajautua. Selvitystila vie kuitenkin aikaa ja aiheuttaa kuluja, mitkä ovat tärkeää huomioida kaikissa tilanteissa. (Kirjanpitäjä)

Yrityksissä, joita kirjanpitäjä on ollut päättämässä selvitystilan kautta, muut vaihtoehdot, kuten yrityksen myynti, on nähty liian haastavana. He ovat nähneet uuden yrityksen perustamisen tarvittaessa helpompana. Tilanteissa on ollut myös uusia yrittäjiä, joten tietoisuus selvitystilasta tai muista vaihtoehdoista on ollut vähäistä. Haastateltava kirjanpitäjä on ollut tekemissään selvitystiloiissa itse selvitysmiehenä. Hänen on pitänyt olla hyvin selvillä yrityksen varoista ja veloista, jolloin on ollut helppo toimia selvitysmiehenä. On tärkeää, että yrityksen verot ovat maksettuna asiallisesti, sillä muuten on olemassa konkurssiuhka.

Haastateltava kirjanpitäjä on selvitysmiehenä ollessaan tehnyt selvitystilassa olevalle yritykselle budjetin, johon on listattuna kulut, mitä selvitystilasta aiheutuu. Tällöin voidaan varmistaa, että niiden maksuun on varaa. Selvitysmiehen tehtäviin kuuluu muun muassa selvitystilan ja selvitysmiehen rekisteröiminen Patentti- ja Rekisterihallitukselle (jatkossa lyhenne PRH), julkisen haasteen hakeminen velkojille, saatavien ilmoittaminen sekä ilmoitus osakeyhtiön purkautumisesta ja lopputilityksestä. Eri ilmoitusten käsittely PRH:ssa saattaa kestää kauan ja tarvittaessa he ottavat selvitysmieheen yhteyttä tarkennusta vaativissa tilanteissa. Mahdolliset laskut kulkevat selvitysmiehen kautta, sillä osakkaat eivät saa tehdä enää rahan liikuttamista ja selvitysmies varmistaa, että rahat riittävät niiden maksuun. Julkisen haasteen kautta tulevat laskut tulee käsitellä ensin.

Selvitystilassa maksetaan ensin kaikki maksettavat laskut, prosessimaksut sekä velat. Loput varat voidaan jakaa osakkeenomistajille. Ylijäävistä varoista vähennetään osakkeen hankintameno, josta syntyy luovutusvoittoa tai -tappiota. Luovutusvoitosta tulee maksaa pääomaveroa, joka on 30 % 30 000 euroon asti ja 34 % 30 000 euroa ylittävältä osalta.

Selvitystila olisi varmasti nopeampi, jos se ei olisi kenenkään aikatauluista kiinni. Ikinä ei voi tietää, kuinka kauan eri lomakkeet ovat PRH:n käsittelyssä ja halutaanko niistä tarkempia tietoja. (Kirjanpitäjä)

Ensimmäistä selvitystilaa tehdessään kirjanpitäjällä oli ollut aluksi haasteita ja epäselviä tilanteita. Näissä auttoi vanhempien kollegoiden apu. PRH:n lomakkeet ovat selkeitä ja niiden täyttämiseen löytyy hyvin ohjeita. Ilmoitusten tekemisessä täytyy olla todella tarkka, jotta kaikki tulee täytettyä oikein eikä selvitystila hankaloidu sen vuoksi. Ilmoituksesta joutuu maksamaan aina uudelleen, jos selvitystilan joutuu aloittamaan alusta esimerkiksi ilmoittamisessa tapahtuneen virheen vuoksi. Lisähaasteita voi tulla, jos huomataan, että kirjanpidosta puuttuu jokin kuitti ja pohditaan, miten merkittävä ongelma on, kuka ottaa vastuun ja miten se vaikuttaa selvitystilaan.

Selvitysmies voi havaita, minkälaisia vaikutuksia selvitystilalla on yhtiölle ja osakkaille. Merkintä selvitystilasta säilyy koko selvitystilän ajan, mutta siitä ei jää samalla tavalla pysyvää merkintää kuin konkurssista. Mitä vähemmän yrittäjät joutuvat työskentelemään prosessin parissa sen parempi, jotta eivät tee mitään, mitä ei pitäisi. Heidät tulee kuitenkin pitää ajan tasalla prosessin kulusta sekä tarvittaessa heiltä saa lisätietoa, jos sitä tarvitaan. Ennen selvitystilän loppumista tulee hoitaa lopputilitys. Sitä varten tulee tehdä tilinpäätös sekä antaa veroilmoitus, vaikka varsinaista toimintaa ei olisi tilikaudella ollut.

6.2 Tilintarkastajan näkemykset

Haastateltava tilintarkastaja työskentelee isommassa yrityksessä ja hänellä on useampia kymmeniä asiakkaita. Haastattelun aluksi kävi ilmi, että on paljon eroa, onko tilintarkastajana isommassa vai pienemmässä tilintarkastusyhteisössä. Pienemmissä yhteisöissä tilintarkastajat tekevät osakeyhtiön päättymisprosesseja pidemmälle. Isommissa yhteisöissä on usein myös juristeja, jotka hoitavat asioita, joihin liittyy enemmän lakikysymyksiä.

Selvitystilamenettelyn ja sulautumisen kautta päätettyjä prosesseja on eniten, jakautumisia satunnaisesti, mutta konkurssseja ei ole päätynyt haastateltavan tilintarkastajan työpöydälle. Konkurssissa tilintarkastaja ei ole niin vahvasti mukana kuin sulautumisessa ja jakautumisessa. Selvitystilassa tarvitaan tilintarkastajan lausuntoja, jotta se voi edetä, mutta siinä on paljon sellaista, mitä esimerkiksi juristit hoitavat. Tilanteissa on paljon eroja, että onko kyse minkä kokoisesta yrityksestä tai kuinka hyvin yrittäjät tietävät prosessien kulusta.

Sulautumista tai jakautumista ei useimmiten ajatella osakeyhtiön päättymisenä, vaikka juridisesti se sitä on, sillä kyseisen yhtiön toiminta siinä muodossa loppuu. Sulautuminen on yleinen toimenpide, jos halutaan yksinkertaistaa yhtiön konsernirakennetta. Huomataan esimerkiksi, että tytäryhtiön toiminta on niin pientä, että sen on järkevämpi sulautua emoyhtiöön. Sulautumisen ja jakautumisen taustoilla on usein hyvin liiketaloudellisia perusteita, minkä takia niihin on päädytty. Selvitysmenettelyn perusteena on usein se, että yhtiölle ei ole enää käyttöä ja sen takia se halutaan purkaa kokonaan.

Tilintarkastajan rooli eri osakeyhtiön päättymisprosesseissa liittyy usein lakisääteisyysyteen. Sulautumisessa tilintarkastajan lausunto tarvitaan muun muassa lopputilityksessä sekä sulautumissuunnitelmavaiheessa, jossa selvitetään vaarantaako sulautuminen yhtiön tai vastaanottavan yhtiön velkojen maksun. Selvitystilassa puolestaan lopputilitys on tilintarkastettava sekä, jos tilikausi päättyy kesken selvitystilän ja yhtiö on tilintarkastusvelvollinen, tilintarkastus täytyy tehdä. Tilintarkastus- tai kirjanpitovelvollisuus ei pääty, vaikka yhtiö olisikin selvitystilassa, vaan nämä täytyy hoitaa niin kauan, kunnes selvitystila on päätynyt ja yhtiö purkautunut.

Isommissa yrityksissä prosessit ovat usein ensin juristin käsittelyssä ja tulevat vasta sitten tilintarkastajalle. Voi olla tilanteita, jossa tilintarkastaja antaa vain tarvittavat lausunnot ja muu apu pyydetään esimerkiksi ulkopuolisilta konsulteilta. (Tilintarkastaja)

Tavoitetila on ensimmäinen huomioitava asia, kun lähdetään osakeyhtiön päätösprosessiin. Pitää tietää, mitä prosessilla halutaan. Kaikki prosessit ovat erilaisia, joten on tärkeää tiedostaa, että minkälaisia lopputuloksia niistä syntyy ja mikä on sopiva vaihtoehto kyseiselle yhtiölle. Sulautumisessa esimerkiksi tulee tehdä sulautumissuunnitelma, jossa on määriteltä tavoite, mitä kohti tähdätään. Toinen tärkeä huomioitava asia on aikarajat. Sulautumisessa ja jakautumisessa voi olla kuukausitasolla määriteltä aikarajoja, milloin täytyy olla mitäkin toimitettu. Jos aikarajoissa ei pysy, toimenpide raukeaa, jolloin joutuu aloittamaan koko prosessin alusta.

Ohjeistukset eri päätösprosesseihin ovat tarkkoja ja ne perustuvat lakiin. Niistä kannattaa olla tietoinen, jotta mikään välivaihe ei jää tekemättä, sillä sen seurauksena joutuisi aloittamaan prosessin alusta. Lähtökohtaisesti prosessit sujuvat usein hyvin, koska ne on valmisteltu ja lopputulokset mietitty huolellisesti. (Tilintarkastaja)

Tilintarkastajan ei välttämättä tarvitse olla koko ajan tietoinen, miten osakeyhtiön päätösprosessi etenee. Olisi kuitenkin parempi, jos tilanteesta oltaisiin selvillä, sillä asiakkaat eivät välttämättä aina tiedä, mitä ovat tekemässä. Tällöin vaarana on, että prosessi ei tule oikein tehdyksi. Joskus tilintarkastaja on vahvasti mukana koko prosessin ajan konsultatiivisessa roolissa. Hän voi neuvoa asiakkaalle aikarajoja, milloin täytyy toimittaa mitäkin. Huomioitavaa on, että sellaisia asioita ei voi konsultoida, mitä tulee itse tarkastamaan.

Kaikissa osakeyhtiön lopettamisprosesseissa velkojan suoja on olennainen asia. Kaikissa lausunnoissa ja aikamääreissä on tärkeää huomioida, että velkoja ei loukata missään vaiheessa. (Tilintarkastaja)

Suurin haaste tilintarkastajan mukaan on aikarajoissa pysyminen, erityisesti tilanteissa, joissa yhtiöt itse tekevät prosessia. Heillä on usein paljon muutakin tekemistä, jolloin voi tulla unohduksia, että milloin pitää toimittaa mitäkin. Toinen haaste voi olla, jos velkojilta tulee esimerkiksi ilmoitus, että he vastustavat kyseistä sulautumista. Niitä tulee varmasti harvoin, mutta joskus voi eteen kyseinen tilanne tulla. Haasteiden välttämiseksi on hyvä, että prosessi on suunniteltu huolellisesti ja siinä on joku ulkopuolinen mukana, jotta joku pystyy kyseiseen prosessiin keskittymään täysillä.

Kirjanpidolliset vaikutukset ja tekemiset sijoittuvat prosessien lopputulokseen. Itse prosessi on hyvin juridinen. Ennen prosessin aloittamista yhtiön kirjanpidon olisi hyvä olla kunnossa, sillä se helpottaa montaa eri vaihetta, erityisesti sulautumisessa ja jakautumisessa. Kirjanpitäjät voivat olla suunnitelmavaiheessa mukana, esimerkiksi mallintamassa fuusiotasetta, joka on lopputulos sulautumisjärjestelyn jälkeen. Lopuksi kirjanpitäjä tekee sulautumiskirjaukset, jotka vaihtelevat sulautumistyyppin mukaan. On katsottava tarkasti, minkä verran on varoja ja velkoja, mitkä yhdistetään vastaanottavan yhtiön taseeseen. Sulautumistyyppi on tärkeä huomioida, jotta kaikki kirjaukset tulee tehtyä oikein. Jakautumiskirjauksissa puolestaan on tärkeää tietää, minkä verran uudet yhtiöt tulevat omistamaan jakautuvasta yhtiöstä, jotta kirjaukset osataan tehdä oikein.

Suurin osa osakeyhtiön päättämisprosessien kirjanpidollisista vaikutuksista tulee vasta prosessin lopussa. Siihen asti se on pitkälti suunnittelua, vaiheiden oikea-aikaista toimittamista ja erilaisia lausuntoja. Kun prosessi saadaan loppuun, kirjaukset tehdään. Verotus on myös otettava huomioon eri päätösprosesseissa. Kirjanpito ja verotus menee käytännössä rinnakkain. On huomioitava, että esimerkiksi sulautumisen ja jakautumisen jälkeen verokirjauksiin tulee muutoksia. (Tilintarkastaja)

Selvitystilän kirjanpidollisia vaikutuksia ei juurikaan ole, sillä lopputulema on se, että yhtiötä ei enää ole. Kirjanpidolliset vaikutukset siis nousevat eniten esille sulautumisissa ja jakautumisissa. Eri päättämisvaihtoehdoilla on vaikutusta yrittäjille. Selvitystilassa koko yrityksen toiminta päättyy, jolloin se ei enää työllistä yrittäjiä. Sulautumisessa ja jakautumisessa voi olla tilanne, että yrittäjät jatkavat uudessa yhtiössä. Näitä asioita on tärkeää miettiä, kun aloittaa osakeyhtiön päätösprosessin.

6.3 Yrittäjien näkemykset

Ensimmäisen haastateltavan yrittäjän osakeyhtiö oli päätetty selvitystilän kautta, sillä koettiin, ettei toimintaa ollut paljoa ja näkymät alalla eivät olleet enää niin hyvät. Pelättiin, että yritys ajautuu konkurssiin, jos sitä ei lopeteta pian. Kyseisessä osakeyhtiössä kiersi vain vähän rahaa, sillä kyseessä oli kahden henkilön yritys, joka koettiin liian raskaaksi ja kankeaksi eikä siitä nähty enää olevan suurta hyötyä. Parempi vaihtoehto oli jatkaa omilla toiminimillä. Selvitystilän alkamiseen oli vaikuttanut, että pankki ei olisi enää suostunut antamaan rahaa. Osakeyhtiön myyntiä oli ehdotettu, mutta yrittäjät olivat sitä mieltä, että se ei ole hyvä vaihtoehto, sillä eivät halunneet antaa kyseisen yrityksen nimeä muille. Osakeyhtiön lopettamispäätös oli lopulta molempien yrittäjien yhteinen, eikä tilanteessa ollut riitaa tai erimielisyyksiä asiasta.

Selvitystilaprosessia aloittaessa tulee yrittäjän mukaan huomioida, että se tulee kestäämään jopa puoli vuotta. Yrittäjät eivät osanneet odottaa, että se kestäisi niin kauan, mutta odotusaika ei ollut vaikuttanut muuhun elämään ollenkaan. Selvitystilaan asettamista varmasti helpottaa, jos yritystoiminta on vähentynyt eikä tuloja, menoja tai velkoja ole paljoa. Osakeyhtiön tulot olivat vähentyneet, joten yrittäjät kokivat, että selvitystila on nyt hyvä vaihtoehto saadakseen siitä jotain tuottoja ja jotta yritys ei ajaudu konkurssiin. Pitkän keston lisäksi yllättävää oli ollut se, kuinka paljon veroja maksetaan lopettamisprosessissa. Yrityksen verojen lisäksi niitä maksetaan, kun osakkaat nostavat varoja ennen yhtiön lopettamista.

Selvitystilassa ei ollut kyseisen osakeyhtiön kohdalla erityisiä haasteita. Kokivat, että asiat oli kerrottu heille selkeästi sekä PRH:n lomakkeet ja ohjeet olivat hyvät. Haasteisiin olisi varmasti saanut apua muun muassa yhtiön kirjanpitäjältä. Yrittäjällä oli ollut toinen osakeyhtiö pöytälaatikossa odottamassa, mutta se päätettiin lopettaa myös selvitystilan kautta. Kokivat haastavana ja turhana, kun joka vuosi joutui tekemään tilinpäätöksen ja veroilmoituksen, vaikka toimintaa ei ollut.

Ainoa negatiivinen vaikutus osakeyhtiön lopettamisella oli ollut, että tuli ulkopuolisilta tahoilta ihmettelyä. Osa yhteistyökumppaneista ihmetteli, että onko tullut riitaa yrittäjien kesken, kun päättivät lopettaa osakeyhtiön toiminnan. Todellisuudessa mitään riitoja ei ollut ja töitä tehtiin edelleen yhdessä, vaikka molemmat tekivät omien toiminimien kautta. Positiivista oli kuitenkin prosessin helppous. Vaikka yhtiössä ei ollut paljoa varoja tai kalustoa, jäi siitä yrittäjille pienempiä, hyödyllisiä tarvikkeita. Yhden isomman kaluston toinen yrittäjästä oli ostanut yhtiöltä.

Osakeyhtiön lopettaminen oli hyvä päätös, johon olemme olleet tyytyväisiä. Niin pienestä yhtiöstä palkan saaminen oli haastavaa eikä enää tarvitse miettiä jotain ostaessa kuin omia raha-asioita. Rahan takia tätä kuitenkin tehdään, joten olin jopa helpottunut, kun osakeyhtiöstä päästiin eroon. (Yrittäjä 1)

Varojen jakaminen, verojen maksu sekä pankkitilin lopettaminen olivat viimeisiä asioita, mitä tehtiin ennen osakeyhtiön purkautumista. Nämä asiat kulkivat tilitoimiston kautta. Sieltä meni verottajalle tieto, jonka jälkeen odotettiin, että verot vahvistettiin, jotta tiedettiin, kuinka paljon veroja tulee maksaa.

Toinen haastateltavista yrittäjästä oli myynyt koko osakeyhtiönsä osakekannan kilpailevalle yhtiölle yhdessä neljän muun yhtiön omistajan kanssa. He jatkoivat toimintaansa ostavan yrityksen tytäryhtiönä. Yhtiön myyntiin oli päädytty markkinan hiljentymisen ja huonomman tilikauden vuoksi, minkä seurauksena rahoituksen saaminen uusiin projekteihin oli vaarantunut. He olivat pohtineet erilaisia vaihtoehtoja ja miettineet jopa yhtiön lopettamista selvitystilamenettelyn kautta.

Neuvottelimme tilintarkastajan kanssa, joka antoi vinkkejä, että yhtiön myynti olisi tässä tapauksessa paras vaihtoehto. Kokonaisuudessaan lopettaminen ei olisi ollut taloudellisesti järkevää ja se olisi vienyt huomattavasti kauemmin.
(Yrittäjä 2)

Yhtiötä myydessä on huomioitava erilaisia asioita ennen myynnin toteutumista. Tytäryhtiönä oli tärkeää pohtia, jatketaanko oman toiminnanohjausjärjestelmän käyttöä vai siirtääkö käyttämään ostajayrityksen järjestelmää. Samaa pohdintaa tuli käydä esimerkiksi kirjanpidosta. Yhtiöllä oli kalustoa, joten kaluston arvo piti tietää ja miettiä, miten se siirretään uudelle yhtiölle. Minkälainen sopimus ylipäänsä kaupasta tehdään ja miten se palvelee molempia osapuolia. Oli tärkeää miettiä, tarvitaanko ulkopuolista apua ostajan etsimisessä. Tässä tapauksessa ei tarvittu, sillä oli selkeät rajaukset, minkälaista ostajaa ja miltä alueelta etsitään, joten se päädyttiin etsimään itse. Ostajan taustat, kuten tase ja tuloslaskelma, tutkittiin tarkasti, jotta varmistuttiin ostavan yhtiön hyvästä taloudellisesta tilanteesta. Osakkaat olivat olleet pitkään yrittäjinä ja tiesivät oman yrityksensä tilanteen, joten osasivat kertoa oleelliset asiat ostajalle ilman ulkopuolista apua.

Ostajan löydyttyä alettiin neuvottelemaan kaupan sisällöstä. Ostajalla oli tiettyjä asioita, mitä hän halusi, kuten kaluston arvon. Myyjien ei tarvinnut erikseen lähteä myymään kalustoansa vaan se siirtyi yrityskaupan myötä ostajalle. Kaluston lisäksi ostaja halusi myyjän rahavarat, tulevat saamiset, tulevaisuuden näkymät sekä henkilöstön määrän. Näiden pohjalta saatiin neuvoteltua kaupan yksityiskohdat.

Kokonaisuudessaan myyntiprosessi oli sujunut hyvin helposti, vaikka epäselviä tilanteitakin oli ollut. Erimielisyyksiä ostajan ja myyjän välillä voi tulla esimerkiksi yrityksen arvosta, sillä myyjä usein näkee kaiken todella arvokkaana ja ostaja yrittää vähätellä arvoa. Molemmat osapuolet olivat kuitenkin nähneet yrityksen arvon samanlaisena, mikä helpotti yrityskauppaa. Yrityksen rahavarat olivat tiedossa ja kassatilanne osattiin arvioida siihen hetkeen, milloin kaupan olisi tarkoitus toteutua.

Myyntiprosessi oli mielestäni äärimmäisen helppo, vaikka haasteita ja epäselviäkin asioita oli tiedossa. Kumpikin osapuoli olisi voinut milloin vain sanoa, että tästä ei tule mitään. (Yrittäjä 2)

Neuvottelupalaverit ovat aina hyvin erilaisia ja tilanne voi kääntyä täysin kahden palaverin välissä. Tällöin voi olla vaikeampi jatkaa neuvotteluita, jos aiemmin mietityt asiat menevät täysin uusiksi. Tässä yrityskaupassa neuvottelut käytiin ostajan ja myyjän välillä ilman ulkopuolisten, esimerkiksi asianajajien tai konsulttien, apua. Ei tarvinnut käyttää due diligence -menettelyä, joka tarkoittaa suunnitellun yrityskaupan osapuolen suorittamaa yrityskaupan kohteen tarkistusta. Tarkoituksena on kartoittaa yrityskauppaan liittyviä riskejä ja vastuita.

Lisäarvo tästä syntyy tehtyjen havaintojen analyysistä ja toimenpide-ehdotuksista. Tämä menettely olisi kuitenkin vienyt enemmän rahaa ja ollut raskas. Menettelyä ei tarvittu, kun molemmat osapuolet luottivat toisiinsa. Erityisesti ostaja luotti vahvasti myyjään.

Yhtiön myymisellä on ollut vaikutusta sekä osakkaille että yhtiölle. Yhtenä isoimmista vaikutuksista osakkaille oli se, että he saivat yrityskaupasta rahaa, millä oli iso merkitys päätöksenteossa. Myymällä yritys ja jatkamalla sen toimintaa toisen yhtiön tytäryhtiönä osakkaat saivat pitää työpaikkansa.

Identiteetin muutos yrityskaupassa on varmasti iso, kun vastuut muuttuvat paljon. Tämä kauppa oli kuitenkin hyvä asia ja muutokseen pitää voida sopeutua. Vaihtoehtoja sekä niiden positiivisia ja negatiivisia vaikutuksia pohdittiin ennen päätöstä kuitenkin tarkkaan. (Yrittäjä 2)

Yhtiön myynti oli sille paras vaihtoehto taloudellisesti. Olisi ollut osakeyhtiölain vastaista yrittää pitää yritystä väkisin pystyssä ilman, että se tuottaa voittoa. Hallituksen ja toimitusjohtajan pitää pystyä huolehtimaan, että yhtiö säilyy kilpailukykyisenä ja myynti oli ratkaisu, jolla kilpailukyky pystyttiin pitämään. Yrityksen työntekijöille tämä ei ollut paras vaihtoehto, sillä varmuutta esimerkiksi työpaikan säilymisestä ei ollut.

7 Yhteenveto ja pohdinta

7.1 Työn tavoite ja tulokset

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, minkälaisia asioita kirjanpitäjien tulee huomioida osakeyhtiön päättämisessä ja minkälaisia kirjanpidollisia vaikutuksia eri päättämismuodoilla on. Tutkimuksen avulla oli tarkoituksena saada käytännön kokemusta osakeyhtiön päättämisestä ja antaa apua päätösprosessin parissa työskenteleville. Työssä tuotiin esille teoreettinen viitekehys, jossa perehdyttiin osakeyhtiön määritelmään ja perustamiseen sekä erilaisia päättämismuotoihin. Tutkimusmenetelmänä käytettiin kvalitatiivista tutkimusmenetelmää, johon osallistui kirjanpitäjä, tilintarkastaja sekä yrittäjiä.

Työn päätarkoituksena oli löytää käytännön kokemusta erityisesti kirjanpidon puolesta osakeyhtiön päättämismuotoihin. Apututkimuskysymykset liittyivät osakeyhtiön päättämismuotoihin, kirjanpidollisiin vaikutuksiin sekä yhtiöön ja yrittäjiin kohdistuviin vaikutuksiin. Tutkimus toteutettiin haastatteluina, joiden avulla oli tarkoitus saada käytännön kokemusta aiheesta. Haastatteluilla saatiin monipuolisesti eri osapuolien kokemuksia ja näkemyksiä osakeyhtiön päättämisestä.

Tutkimustuloksista selvisi, että eri kokoisten yritysten kohdalla on hyvin erilaisia toimintatapoja. Kirjanpitäjän rooli voi vaihdella päättämismuotojen välillä. Voi olla, että kirjanpitäjä toimii selvitystilassa olevan yhtiön selvitysmiehenä tai sulautumisessa antaa tarvittavia aineistoja ja mahdollisesti tekee loppukirjaukset. Tutkimuksessa saatiin vastauksia myös apututkimuskysymyksiin, sillä osakeyhtiön päättämismuotoja oli kuvattu hyvin. Kirjanpidolliset vaikutukset painottuvat vahvasti prosessin loppuun ja muuten päättämismuotojen ovat hyvin juridisia. Yhtiöön ja yrittäjiin kohdistuvat vaikutukset vaihtelevat päättämismuodon mukaan. Lisäksi saatiin kokemusta aiheesta, jossa osakeyhtiö jatkoi toimintaansa toisen yhtiön tytäryhtiönä yrityskaupan myötä.

7.2 Työn luotettavuus

Opinnäytetyössä pyrittiin käyttämään uusimpia verkosta ja kirjallisuudesta löytyviä lähteitä. Uusimpien lähteiden hyödyntäminen oli tärkeää, jotta saataisiin mahdollisimman ajankohdainen ja uusin kokemus sekä tieto aiheesta. Uusimman tiedon hyödyntäminen oli tärkeää luotettavuuden kannalta. Opinnäytetyössä käytetyt lähteet ovat monipuolisia, luotettavia sekä lakeihin perustuvia. Teoreettisessa viitekehyksessä käytettiin tieteellistä ja akateemista kirjallisuutta, mutta myös verkosta löytyviä artikkeleita.

Tutkimuksen luotettavuustarkastelulla eli reliabiliteetilla ja validiteetilla pyritään poistamaan mahdollisia tutkimusprosessin virheitä. Tutkimuksen pysyvyyttä voidaan mitata

reliabiliteetin avulla, jolloin uusintatutkimusta tehdessä tutkimustulosten pitäisi pysyä samana. Validiteetilla puolestaan tarkastellaan sitä, että tutkimuksessa on mitattu oikeita asioita. Haastattelututkimuksessa yleisimpiä virheitä voi syntyä tutkijan tulkintavirheistä, joita voi syntyä esimerkiksi vääristä johtopäätöksistä. (Kananen 2015.)

Tutkimustulosten luotettavuutta pystytään todentamaan muun muassa siten, että haastateltavilla henkilöillä oli henkilökohtaista kokemusta osakeyhtiön päättämisestä. Tietysti on mahdotonta todistaa, onko henkilö puhunut totta, mutta haastatteluiden tulokset olivat olennaisesti yhteydessä tieteellisen kirjallisuuden kanssa.

7.3 Pohdinta

Opinnäytetyötä tehdessä on käynyt ilmi, että erityisesti pienten yhtiöiden purkaminen vaatii monenlaista huomiota. Kokonaispurkaminen esimerkiksi vapaaehtoisesti vaatii usein rahaa ja vie aikaa. Yrittäjät saattavat olla hyvin epätietoisia, mitä heidän tulisi tehdä, minkä vuoksi väärinkäsityksiä ja vääriä toimia voi tapahtua. Oikeusministeriön lainsäädäntöneuvos Jyrki Jauhaisen mielestä yrityksen purkamisprosessia pitäisi huomattavasti helpottaa, jotta kynnys perustaa osakeyhtiö pienempää toimintaa tai lyhyttä projektia varten madaltuisi (Suomen yrittäjät 2019). Purkamisen täytyisi olla tällöin edullisempaa.

Osakeyhtiön päättämismenetelmistä löytyy eri määriä tietoa verkosta. Ohjeistus ja erityisesti käytännön kokemukset ovat hajanaisia tai tietoa niistä ei juuri ole. Monet varmasti haluaisivat käytännön kokemuksia, jotta päätös oman yrityksen tulevaisuudesta on helpompaa tehdä tai kirjanpitäjänä yksinkertaisempaa aloittaa päättämisen työstäminen. Käytännön tietoa kaivataan, mutta näistä asioista puhutaan liian vähän.

Kirjanpitäjän ja tilintarkastajan haastattelut avasivat paljon käytännön asioita osakeyhtiön päättämisestä. Monimutkaisia osakeyhtiön päättämisä ei ole kovin usein. Monimutkaisuus liittyy usein siihen, millaisessa tilanteessa osakeyhtiö on tai miten esimerkiksi sen kirjanpitoa on hoidettu aiemmin. Sotkuinen ja huonosti hoidettu kirjanpito vaatii paljon enemmän selvitystä ennen kuin osakeyhtiö voidaan päättää selvitystilan kautta tai myydä se toiselle yritykselle. Alan ammattilaisillekin voi näissä tapauksissa tulla eteen epäselviä asioita, joiden selvittäminen vie aikaa. Monesti epäselvät tilanteet liittyvät kuitenkin niihin ensimmäisiin työstettäviin osakeyhtiön päättämissä, kun asiat eivät ole tuttuja.

Tilanteissa, joissa osakeyhtiö halutaan päättää kokonaan yrittäjät varmasti kysyvät kirjanpitäjän näkemystä asiaan. On siis tärkeää, että kirjanpitäjä on tietoinen, miten asiassa tulisi toimia ja, että hänellä olisi antaa yrittäjälle tietoa asiasta. Osakeyhtiön myyntiä miettiessä yrittäjät eivät välttämättä halua kertoa siitä kirjanpitäjällä, sillä silloin on mahdollisuus

menettää kirjanpitäjä, kun hän voi alkaa etsimään uusia asiakkaita. Kirjanpitäjä on kuitenkin tärkeä osa yrityksen toimintaa.

Tilintarkastajan haastattelu avasi näkemyksen siitä, kuinka juridinen prosessi loppujen lopuksi on. Kirjanpidon puolta ei ole niin vahvasti nähtävillä prosessin ollessa käynnissä, sillä suurin osa vaikutuksista nähdään vasta sen lopussa. Osakeyhtiön päättämiseen liittyvät kirjaukset tehdään prosessin lopussa, jolloin kirjanpitäjän rooli ei välttämättä ole niin näkyvä koko ajan. Kirjanpitäjän rooli voi kuitenkin vaihdella eri päättämismuotojen ja yritysten koon perusteella aina selvitysmiehestä konsultiksi. Tilintarkastajilta puolestaan tarvitaan lausuntoja eri välivaiheisiin, jotta prosessi voi edetä. He voivat toimia konsultatiivisessa roolissa yrittäjien apuna. Tilintarkastajan mukaan on tärkeää tietää, mitä prosessilla tavoitellaan, jotta kaikki vaiheet voidaan tehdä oikein ja aikataulun mukaisesti.

Yrittäjien haastattelut toivat esille monta asiaa, mitä ei osaa edes ajatella eivätkä ne nouse esille verkosta löytyvästä materiaalista. Selvitystilasta esille nousi sen pitkäkestoisuus, mutta myös prosessin helppous. Kaikki eivät ajattele prosessia helppona ja helposti voi lähteä kiertämään tietoa siitä, että osakeyhtiön päättäminen on vaikeaa. Se on kuitenkin hyvin omakohtainen kokemus, että kokeeko asian helppona vai haastavana. Vaikka selvitystilassa on useampia vaiheita ja vie aikaa ja rahaa, se vaikuttaa huomattavasti helpommalta, mitä on annettu ymmärtää. Tilanteeseen vaikuttaa aina selvitystilassa olevan yrityksen tilanne. Yllättävänä asiana esille tuli verojen maksun määrä. Veroja pitää maksaa osakeyhtiön päättämisessä niin osakeyhtiön kuin osakkeen omistajien, erityisesti, jos heille jaeetaan jäljelle jääviä varoja.

Yrityksen osakekannan myymistä ja esimerkiksi sulautumista toiseen yhtiöön saatetaan suositella selvitystilan sijaan. Se voi usein olla ajallisesti sekä rahallisesti parempi vaihtoehto. Näissä tapauksissa, kun yhtiö myydään toiselle yhtiölle, itse voi saada merkittäväkin summan rahaa. Tämä on hyvä vaihtoehto, jos haluaa jatkaa yrityksen toimintaa, mutta osakeyhtiön toiminta siinä muodossa ei ole enää kannattavaa. Ostajan löytäminen voi olla haastavaa, mutta hyvän ostajan löydyttyä yritystoiminnan jatkaminen voi olla hyvin helppoa.

Opinnäytetyön tutkimuksesta selvisi, että osakeyhtiön päättäminen voi kestää ajallisesti kauan ja siinä voi olla monia eri vaiheita, mutta usein vaiheet ja tarvittavat tiedot on kerrottu hyvin. Alan asiantuntijoiden apuja kannattaa hyödyntää, sillä heiltä löytyy varmasti uusin osaaminen ja tieto aiheesta.

8 Johtopäätökset

Tutkimuksessa onnistuttiin, mutta syventävää tietoa olisi voinut olla enemmän. Sitä olisi voinut saada lisää, jos olisi päästy haastattelemaan useampaa kirjanpitäjää. Haastattelupyyntöjä laitettiin usealle eri taholle, mutta vastausprosentti oli hyvin pieni, mikä osittain vaikeutti tutkimuksen toteuttamista.

Kirjanpitäjän ja tilintarkastajan haastattelut toivat tutkimukseen tarvittavaa juridista ja käytännön kokemusta. Niiden avulla työssä pystyttiin saavuttamaan haluttuja tavoitteita, kuten saamaan teoreettista ja käytännön tietoa samaan paikkaan. Yrittäjien haastattelut toivat työhön omanlaisen näkökulman, joka on hyödyllinen myös kirjanpitäjille. Tällöin heidän voi olla helpompi asettua yrittäjän asemaan ja ymmärtää heidän tarpeitansa.

Mahdollisessa jatkotutkimuksessa opinnäytetyötä voisi jalostaa siten, että keskityttäisiin vielä enemmän kirjanpitäjien käytännön osaamiseen ja kirjanpidon kirjauksiin. Tuotoksena voisi tehdä oppaan, jonka avulla kirjanpitäjien työ olisi helpompaa. Useamman kirjanpitäjän haastatteleminen olisi tällöin tärkeää. Haastatteluun voisi osallistua aiheesta enemmän ja vähemmän tietäviä kirjanpitäjiä, jolloin saataisiin myös tietoa, että minkälaista sisältöä oppaaseen kaivattaisiin.

Lähteet

Airaksinen, M. Pulkkinen, P. & Rasinaho, V. 2022. Osakeyhtiölaki I-II. Helsinki: Alma Talent Oy.

Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Vastapaino.

Immonen, R. & Nuolimaa, R. 2017. Osakeyhtiöoikeuden perusteet. 3. uud.p. Alma Talent Oy.

Immonen, R. 2022. Yritysjärjestelyt. 8. uud.p. Helsinki: Alma Talent Oy.

Järvenpää, J. 2021. Kirjanpitäjän konkurssiopas. Tilisanomat – Yritystalouden ja laskennan ammattilehti. 2/2021. Viitattu 11.11.2023. Saatavilla <https://tilisanomat.fi/kirjanpito/kirjanpitajan-konkurssiopas>

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas: näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Konkurssilaki 20.2.2004/120.

Laki elinkeinotulon verottamisesta 360/1968.

Osakeyhtiölaki 21.7.2006/624.

Patentti- ja rekisterihallitus. 2023a. Osakeyhtiön selvitystila. Viitattu 19.12.2023. Saatavilla <https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/osakeyhtio/lopettaminen/selvitystila.html>

Patentti- ja rekisterihallitus. 2023b. Osakeyhtiöiden sulautumisen ilmoittaminen kaupparekisteriin. Viitattu 14.12.2023. Saatavilla <https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/osakeyhtio/muutosilmoitus/sulautuminen.html>

Rekola-Nieminen, L. 2016. Osakeyhtiön liiketoiminta siirtyy: kirjanpidollinen näkökulma. Tilisanomat – Yritystalouden ja laskennan ammattilehti. 6/2016. Viitattu 2.12.2023. Saatavilla <https://tilisanomat.fi/yritysjuridiikka/osakeyhtion-liiketoiminta-siirtyy-kirjanpidollinen-nakokulma>

Rekola-Nieminen, L. 2018. Konkurssipesän kirjanpidon uudet suositukset. Tilisanomat – Yritystalouden ja laskennan ammattilehti. 4/2018. Viitattu 2.12.2023. Saatavilla <https://tilitoimistossa.talouhallintoliitto.fi/tilitoimiston-palvelut/konkurssipesa-suositukset>

Remander, H. 2023. Sulautumisella kohti yksinkertaisempaa konsernirakennetta ja tehokkaampaa liiketoimintaa. Nordia Law. Viitattu 19.12.2023. Saatavilla <https://nordialaw.com/fi/ajankohtaista-sulautuminen/>

Suomen yrittäjät. 2019. Miten puran osakeyhtiön? Lue asiantuntijan neuvot purkamiseen. Viitattu 13.12.2023. Saatavilla <https://www.yrittajat.fi/uutiset/miten-puran-osakeyhtion-lue-asiantuntijan-neuvot-purkamiseen/>

Suomen yrittäjät. Osakeyhtiön purku. Viitattu 19.12.2023. Saatavilla <https://www.yrittajat.fi/tietopankki/liiketoiminta/yrityksen-muutostilanteet/osakeyhtion-purku/>

Tomperi, S. 2023. Kehittyvä kirjanpito. 19. uud.p. Helsinki: Edita.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Uoti, S. & Hämäläinen H. 2017. Velallisen ja konkurssipesän kirjanpito ja konkurssipesän tilintarkastus. Konkurssiasiamiehen toimisto. Viitattu 14.12.2023. Saatavilla <https://www.konkurssiasiamies.fi/fi/index/suosituksset/10velallisenjakonkurssipesankirjanpitojakonkurssipesantilintarkastus.html>

Villa, S. 2023. Henkilöyhtiöt ja osakeyhtiö. 6. uud.p. Helsinki: Alma Talent Oy.

Liite 1. Haastattelurunko

Taustatiedot Osakeyhtiön päättäminen kirjanpidon näkökulmasta
- Käytännön kokemus ja näkemys aiheesta

Haastatteluiden toteutus

Haastattelija Anni Mäenpää
Ajankohta
Haastattelun kesto noin 45 minuuttia
Haastateltava(t) henkilö(t)

Yrityksesi / edustamasi yhtiön toimiala ja koko

Kuinka pitkään olet toiminut yrittäjänä / kirjanpitäjänä / tilintarkastajana?

Onko osakeyhtiönne / asiakkaanne osakeyhtiö päätetty millä tavoin? Selvitystilamenettely, konkurssi, sulautuminen vai jakautuminen? Miksi näin?

Minkälaisia asioita tulee huomioida, kun lähtee työstämään osakeyhtiön lopettamista?

Minkälaisia vaiheita osakeyhtiön päättämisprosessiin on liittynyt? Mitä kirjanpitäjänä / tilintarkastajana / yrittäjänä olet joutunut tekemään?

Tuliko vastaan haasteita tai epäselviä tilanteita? Saitko apua prosessiin ja oliko sitä helppo löytää?

Onko jotakin kirjanpidollisia vaikutuksia tai huomioita, joita päättämisprosessiin liittyi?

Mitä seuraamuksia erilaisilla päättämisvaihtoehdoilla on yhtiölle tai yrittäjille?